

HE LLEGIT
NO SÉ ON

EVA
PIQUER

La novel·la que potser existirà

Seria fantàstic que el monòleg d'Eduard Márquez al Teatre Romea servís per encetar un debat seriós sobre l'ambició literària

Quan l'acte de creació es converteix en un carreró sense sortida

Va haver-hi una època en què Norman Mailer pregonava que llançaria "la pilota més alta que mai hagi travessat l'aire accelerat de les lletres americanes". Durant aquesta època, Mailer va ser incapaç d'escriure cap obra de ficció. I les que va publicar després s'allunyaven d'aquella gran novel·la que tant havia anunciat. Perquè sí, l'ambició excessiva (i pretensiosa, en aquest cas) pot ser una dreuera cap al bloqueig creatiu. Però sense una bona dosi d'ambició tampoc val la pena posar-s'hi.

L'acte de creació té el risc d'arribar a un punt mort per molts motius, que sovint es presenten junts i ben avinguts. Tant et pot paralitzar una ambició desmesurada com una documentació que se't menja i t'atabala i que fins i tot et provoca dilemes ètics. Però, de nou, la solució no passa per tirar pel dret i tal dia farà un any, perquè –almenys a l'hora de fer segons quines novel·les– una bona documentació és tan essencial com una ambició en la dosi justa.

"La documentació, vet aquí una de les batalles del novel·lista que moltes vegades per excés o per desequilibri pot fer trontollar una bona idea", escriu Jaume Cabré a l'assaig *El sentit de la ficció* (Proa). I afegeix: "Crec que tota bona documentació és aquella que, convertida en anècdota, vestit, atmosfera, costum... és necessària i no gratuïta per al desenvolupament de la novel·la, i sense la qual la novel·la no podria existir. I a més, en el moment de la lectura, la seva presència no es nota".

EDUARD MÁRQUEZ

CÈLIA ATSET

Per descomptat, també et poden bloquejar les qüestions de cuina: els problemes tècnics. Les decisions d'estructura, d'estil, de personatges, d'argument, de punt de vista: tot això. Voler fer una novel·la coral, per exemple, és un repte majúscul: hi ha el perill de perdre pel camí la intensitat narrativa.

El bloqueig es pot veure com el millor que li pot passar a un escriptor

N'hi ha que pensen que el bloqueig pot ser, a la llarga, una bona notícia. La resistència és un regulador que t'obliga a aturar els plans inicials i reajustar la manera d'abordar la feina que t'has proposat fer. Més que un obstacle, és un senyal d'alarma. Un entrebanc constructiu, si aconseguixes superar-lo i continues cavalcant.

Eduard Márquez va omplir dilluns el Teatre Romea per explicar dalt d'un escenari que es troba en un punt mort. Fa cinc anys que treballa en un projecte de novel·la sobre la Transició i ara admet que s'ha encallat, que no sap per on tirar. El monòleg amb què l'escriptor ens va confessar el bloqueig duia un títol pertinent: *Potser*. Perquè potser sí que se'n sortirà i acabarà aplegant en una novel·lassa l'esperit de la Barcelona dels setanta, una ciutat plena d'aspiracions i somnis col·lectius que van esdevenir desencís. I potser no. Potser tant d'esforç acabarà en (una altra) decepció i l'obra quedarà a mig escriure.

La por de decebre la confiança de tanta gent i de decebre's a si mateix

Autoexigent com ell sol, Márquez s'ha vist desbordat per una allau d'informació, per les discrepàncies documentals, per la dificultat d'establir els límits entre realitat i ficció i de trobar les millors solucions tècniques, però també per la por de no complir les expectatives, de no estar a l'altura de la confiança que li han regalat tants testimonis de primera mà. Se sent "el dipositari d'un munt de vides que no voldria decebre ni traïr".

L'altre dia al Romea vam aplaudir un acte d'honestat i rigor intel·lectual que, en una vida paral·lela en què afrontéssim debats de pes en lloc de distreure'ns amb rebequeries entre tuitaires, ens podria servir per encetar una discussió seriosa sobre els processos creatius i, potser, sobre l'ambició literària que no sempre tenim ara i aquí. ♦♦

AIXÒ NO CAL DIR-HO

Colombo i el seu cotxe

del tinent Colombo, què me'n dieu? Mai no s'enaltirà prou el que va significar aquesta sèrie per a l'Europa dels anys 70. Colombo va ésser tot un model cultural, bastit amb traces de la lluita de classes, de la vida quotidiana i fins i tot dels germans Marx (el puro de Groucho, la gavardina de Harpo, la fesomia de Chico). Avui comencem a escriure'n, però llavors tothom en parlava. La veu va ser abans que l'escriptura. Els americans s'ho prenien d'una manera diferent dels europeus. A la guia *Watching TV. Six decades of american television* (una història de la televisió nord-americana a través de la seva programació), s'hi diu que el tinent Colombo és el més ostensiblement excèntric "integrat-apocalíptic" dels detectius d'aquella televisió. Ara he estat molt *manguí* en la traducció, perquè el que hi posa

és: *insider-outsider*. Pel que fa a Colombo li escauen tots els significats d'*outsider*: el d'algú independent, en efecte, però també l'accepció principal, que és la de foraster. Va ser una època en què a la tele americana tots els detectius ho eren, de forasters: Kojak era grec; Banacek, polonès; McCloud, un nouvingut de Nou Mèxic a Nova York, i Colombo era italià, però a més a més es deia igual que el primer estranger (conegut) que arribà a Amèrica.

Als francesos els guillava que Colombo tingués un cotxe francès en comptes d'un de nord-americà. Avui als Estats Units els Toyotes circulen a dojo, però aleshores no conduir un cotxe americà era un disbarat. Colombo portava un Peugeot 403. El ma-

teix model, per cert, que van utilitzar els serveis secrets marroquins, amb el vistiplau dels francesos, per segrestar a les portes de la *brasserie* Lipp de París el socialista Ben Barka, opositor del règim de Hassan II –la novel·la de Manchette *L'Afer N'Gustro*, editada a La Cua de Palla, està inspirada en aquest assumpte–. El Peugeot de Colombo, força tronat, era un punyent homenatge dels americans al país que els va regalar

l'Estàtua de la Llibertat pel centenari de la seva independència. Així, els francesos van adoptar Colombo com els nord-americans havien fet seu La Fayette. Ah! La lluita de classes? Dissabte vinent tornaré amb Colombo i Bourdieu, fets de la mateixa pasta. ♦♦

JAVIER
PÉREZ
ANDÚJAR

MINÚCIES
JORDI LLOVET

Ciència i universitats

Fa pocs dies, l'astronauta i ministre de Ciència i Innovació Pedro Duque publicava en un diari espanyol un article breu en què allargava la mà al ministre d'Universitats, el català Manuel Castells, per fer fructífera la relació entre els ministeris de l'un i l'altre. La idea és que la universitat ocupa un lloc destacadíssim en la pràctica de la investigació i que, per tant, la ciència, la investigació i els centres docents han d'estar agermanats. No hi haurà cap problema perquè ho estiguin si tenim present el tarannà gentil dels dos ministres.

Però hi ha un problema en tota aquesta qüestió que és d'una altra mena. El gran desenvolupament de la ciència, la indústria i la tècnica els últims dos segles ha fet que el concepte *investigació* agafés un bi-aix semàntic, és a dir un valor, que no abraça de cap manera la totalitat de les facultats universitàries. Investigar és una cosa que sempre han fet i faran els homes de tècnica i de ciències –pures i aplicades–, però no exactament allò a què es dediquen, com a prioritat (afegir-hi *la primera* és un absurd, perquè *prioritat ve de prior*, que vol dir *el primer*), estudiants i professors d'altres disciplines, en especial les humanístiques.

El prestigi de la paraula *investigació* ha arribat tan lluny –al país, curiosament, que va donar l'expressió unamuniana: "*iQue inventen ellos!*", és a dir, els europeus de més enllà–, que se suposa que totes les matèries susceptibles d'estudi en una facultat universitària han de sotmetre's a la llei de la investigació i la innovació. Els docents i discents de lletres o filosofia, per exemple, no investiguen. Estudien, llegeixen, descobreixen manuscrits i els editen, analitzen i expliquen el pensament d'un filòsof antic, fan la crítica d'un llibre, expliquen de quina manera *Tirant lo Blanc* va incidir en la novel·la cervantina i coses així. Això no és el mateix que investigar. Ni tan sols es pot dir que investiguin els historiadors. Van als arxius, espigolen documents, els enllacen d'una manera lògica i en desprenen una tesi històrica: això té més a veure amb l'escorcoll –com fan els arqueòlegs o els paleontòlegs–, amb l'estudi i amb la intel·ligència més comuna que amb la investigació pròpiament científica.

Però per culpa d'aquesta mistificació, als professors de lletres se'ls demana que investiguin –com ho fan els metges, els químics, els matemàtics, els físics o els enginyers– quan n'hi hauria prou que estudiessin cada dia i fossin molt bons professors (ho haurien de ser tots). Són qüestions que espero que el nostre conseller Castells tingui ben presents quan es posi a treballar al nou ministeri. ♦♦